

Landets kommuner

Deres ref.:  
Vår ref.: 21/51762-8  
Saksbehandler: Øystein Hveding  
Dato: 20.12.2021

## **Økt smitte, kapasitetsutfordringer og eventuelt behov for bruk av fullmakter i helseberedskapsloven - Kommunene**

Helsetjenesten har vært under høy belastningen over lang tid. HelseDirektoratet takker for den betydelige og uvurderlige innsatsen.

Med utgangspunkt i de siste prognoser fra FHI, kan belastningen på primærhelsetjenesten øke betydelig. Hvor stor merbelastningen vil bli er usikkert.

HelseDirektoratet vil legge til rette for bruk av helseberedskapsloven dersom situasjonen krever det.

### **HelseDirektoratet ber kommunene forberede seg på en større smittebølge**

Flere europeiske land opplever nå en rask økning av omikronsmitte. Folkehelseinstituttet (FHI) forventer en vesentlig økning av smitten kommende uker. Det kan komme en bølge av influensa samtidig, og vi forventer fortsatt høyt sykefravær blant ansatte i helsetjenestene. Vi håper de nasjonale tiltakene og vaksineringsen vil bremse smitteutviklingen, men vi vet at omikronvarianten har stort spredningspotensiale. På grunn av dette, er det stor sannsynlighet for en vesentlig økt belastning på helsetjenestene i ukene som kommer.

HelseDirektoratet vet at kommunene har god oversikt over lokale ressurser og at kommunene aktivt utnytter disse ressursene. Vi ber allikevel nå kommunene se helse- og sivilberedskap som en helhet og å forberede seg på økt smitte og mobilisere for alle disse forhold:

- Kriseledelse og operative tjenesteledelser som kan håndtere økt smitte over tid.
- Vaksineringsen av uvaksinerte grupper, og vaksineringsen med en 3. forsterkningsdose.
- Økte kapasiteter i tjenestene; TISK (særlig testing og smittesporingsen), fastlegeordningsen, legevakt, institusjonsen, hjemmetjenestene, mottak av utskrivningsklare pasienter og oksygenbehandling.
- Beredskap for å ivareta kritiske samfunnsfunksjonsen og eventuelle andre hendelser som kan oppstå.
- Bruk av helseberedskapsloven. HelseDirektoratet vil legge til rette for bruk av helseberedskapsloven dersom situasjonen krever dette til rekvireringsen av beordringsen av personell

og rekvirering av hoteller med mere til ekstra sengeplasser og annet, jf. kommunenes planlegging for dette i mai-juni 2020.

Kommunene har gjort en formidabel innsats gjennom pandemien, og Helsedirektoratet forstår det er krevende å oppskalere når det allerede er knapphet på personell. Vi informerer derfor her samlet om mulige virkemidler til støtte for kommunene ved mobilisering av personell.

## **Virkemidler**

I det videre vil vi gå gjennom følgende virkemidler;

1. Støtte i helseberedskapsloven til mobilisering av ressurser
2. Dialog og samhandling regionalt om tilgjengelige personell- og materiell ressurser
3. Prioriteringer av kommunens ressurser
4. Bruk av offentlige ordninger for å skaffe ekstra personell
5. Finansielle, juridiske og faglig støttetiltak for kommunene

### **1. Støtte i helseberedskapsloven til mobilisering av ressurser**

Helseberedskapsloven er særlig aktuell i krisesituasjoner der behovet for nødvendig helsehjelp og helsetjenester truer med å overstige, eller overstiger, kapasiteten i hele eller deler av landet. Loven gir i slike tilfeller økt mulighet for statlig koordinering og styring av hendelsen, blant annet ved at loven inneholder bestemmelser om rekvisisjoner, tjenesteplikt og beordring, endringer i ansvars- oppgave eller ressursfordeling, og at det kan pålegges omlegging- og omsetningsrestriksjoner.

Helseberedskapsloven skal bidra til at de samlede ressursene benyttes best mulig, og kommer befolkningen best til gode, i en krisesituasjon. Omdisponeringer kan derfor gjøres på tvers av tjenestenivåer og virksomheter, og på tvers av geografiske områder. Kongen i statsråd har gitt departementet fullmakt til å bruke fullmaktsbestemmelsene i helseberedskapsloven. Det betyr at departementet kan bruke lovens bestemmelser dersom det blir behov for det for best mulig å kunne håndtere den videre utviklingen av covid-19-pandemien i Norge.

Vurdering av om det er behov for å ta i bruk fullmaktene i loven, må Helsedirektoratet gjøre i lys av at formålet med helseberedskapsloven blant annet er å verne befolkningens liv og helse og bidra til at nødvendig helsehjelp, helse- og omsorgstjenester og sosiale tjenester kan tilbys befolkningen - også i slike krisesituasjoner som vi nå må ta høyde for at kan oppstå, jf. § 1-1.

### **2. Dialog og samhandling regionalt om tilgjengelige personell og materielle ressurser**

Helsedirektoratet har hatt dialog med helseforetakene og statsforvaltere om felles god bruk av ressurser i helsetjenestene. Helsedirektoratet ber kommunene om å samarbeide med helseforetak, frivillige organisasjoner og statsforvalter om bruk av tilgjengelige ressurser.

Statsforvalter bistår ved behov for ressursstøtte fra Sivilforsvaret og Forsvaret.

### **3. Prioriteringer av kommunens ressurser**

Dersom smitten overbelaster helsetjenesten, kan kommunene prioritere sine ressurser for å redde liv og ivareta innbyggernes helse. Se også Helsedirektoratets prioriteringsnotat på våre nettsider [prioriteringsnotat](#) Notatet vil bli oppdatert løpende.

Helsedirektoratet har dialog med Helse- og omsorgsdepartementet for å gi kommunene unntak fra en del lovpålagte plikter, slik at prioriteringer kan gjøres uten at kommunene begår lovbrudd. Vi ber kommunene opprettholde tjenestetilbud til sårbare grupper, bistand til personer med særlige hjelpebehov og viktigste tilbud til barn og unge.

#### **4. Bruk av offentlige ordninger for å fremskaffe ekstra personell**

Statsforvalter koordinerer bistand fra nabokommuner, Forsvaret og Sivilforsvaret; Kommunen skal kontakte statsforvalter ved behov for bistand fra Sivilforsvar eller Forsvaret, og det skal være forsøkt å skaffe frivillige eller kommersielle aktører

Pensjonister i covid-19 arbeidet; Pensjonert helsepersonell kan fortsatt få lønn for å bidra i covid-19 håndteringen uten trekk i pensjonen fram til juli 2022. Kommunene kan bruke pensjonister i arbeidet som før.

Bruk av studenter; Via statsforvalter kan kommunene få tilgang på helsefagstudenter som kan bistå i kommunens vaksineringsarbeid.

Bruk av medhjelpere; Kommunene kan benytte andre som medhjelpere hvis det er forsvarlig ut fra oppgavens art, personellets kvalifikasjoner og oppfølging som gis. Se Lov om helsepersonell § 5. Personell fra frivillige organisasjoner kan komme inn under denne kategorien.

Ressurser fra bedriftshelsetjenester, tannhelsepersonell og private helsetjenester; Helsedirektoratet vil gjøre kommunene oppmerksom på at disse ressursene kan benyttes om nødvendig.

Nasjonalt helsepersonell; Tilbyr helsepersonell til smittesporing og vaksinerings mm, send en e-post til [nasjonalhelsepersonell@helsedir.no](mailto:nasjonalhelsepersonell@helsedir.no) eller ring 404 07 998 (08-15).

Administrativ støtte mm; Personell uten helseutdanning kan benyttes til å avlaste helsepersonell med støttefunksjoner og administrative oppgaver. NAV eller frivillige organisasjoner kan bistå med å opprette kontakt med slikt personell.

NAV og frivillige organisasjoner; Vi ber kommunene høre med NAV og frivillige organisasjoner om de har personell som

Helsedirektoratet oppdaterer våre nettsider med ny informasjon hvis det kommer nye ordninger.

#### **5. Finansielle, juridiske og faglig støttetiltak for kommunene**

Fastleger kan ta inn ekstra lege i sin praksis, og nye leger får trygderefusjon. Vi er i dialog med legeföreningen og HOD om regler for kveldstakster, sykepenger ved fravær fra praksis og om

avlastning for fastegert fra arbeid med sykmelding, e-konsultasjoner, attester mm. Vi vil informere løpende på våre nettsider om nye avklaringer.

Staten dekker kommunenes covid-19 ekstrautgifter; Regjeringen har lovet at ekstrautgifter dekkes.

Apotek kan nå etter avtale med kommunen gi covid-19 vaksiner.

Informasjon om covid-19 regler; Se FHI, Helsedirektorat og Helse Norge nettsider.

Juridisk vakttelefon; Helsedirektoratet har juridisk vakttelefon for bistand til kommuneleger. Kontakt FHI smittevernvakten for dialog med jurist.

### **Videre dialog og nye tiltak under vurdering**

Helsedirektoratet har løpende dialog om situasjonen med statsforvaltere, DSB, FHI og våre referansegrupper med kommuneleger/kommuner. Vi tar imot forslag til nye tiltak som kan støtte kommunenes ressursituasjon, og informerer løpende på våre nettsider.

Helsedirektoratet takker kommunene for den innsatsen som nå gjøres for håndtering av økt smitte!

Vennlig hilsen

Johan Georg Røstad Torgersen e.f.  
direktør

Jacqueline Sæby  
seniorrådgiver

*Dokumentet er godkjent elektronisk*

Kopi:

HELSE VEST RHF;KS-KOMMUNESEKTORENS ORGANISASJON;FOLKEHELSEINSTITUTTET, Utbrudd Utbrudd;HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET, Krisestab HOD;HELSE NORD RHF;HELSE MIDT-NORGE RHF;Helse Sør-Øst RHF;Landets statsforvaltere